

Juro Jánošík - slovenský Robin Hood

Desiatky rokov trvajúce boje s Turkami, ich pustošivé nájazdy a vnútorné rozbroje v krajine mali za následok stagnáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Trpel najmä poddaný ľud, ktorý znášal hlavnú ťarchu spojenú s vojnami a obranou krajiny, pričom naďalej zostával v bezprávnom postavení. Jeho údelom bola vysilujúca nevoľnícka práca a útlak zo strany feudálnych pánov. Symbolmi tohto útlaku sa stali drábsky korbáč a lavica na palicovanie - dereš. Reakciou na porobu a ponižujúce postavenie boli úteky od zemepánov, vzbury a v horských oblastiach neraz i zbojničenie. K najznámejším postavám slovenských dejín patrí zbojnícky kapitán Juro Jánošík z Terchovej, popravený v roku 1713 v Liptovskom Mikuláši. V ľudovom podaní, piesňach, povestiach a básňach sa stal odvážnym bojovníkom za spravodlivosť, proti neprávosti a krivdám, zástancom obyčajných ľudí, ktorý „bohatým bral a chudobným dával“. Jeho postava opraďená legendami bola námetom mnohých umeleckých diel a je dodnes súčasťou národného povedomia Slovákov.

(1) Prvé známe vyobrazenie Jánošíka - P. Meško: Jánošík, kresba v rukopisnej knihe Verše o Jánošíkovi, 1842. Literárny archív Matice slovenskej Martin

(2) Zbojnička (údajne Jánošíkova) valaška, začiatok 18. storočia. SNM - Etnografické múzeum Martin

(3) Jánošíkova družina, podmalba na skle, 19. storočie. Západoslovenské múzeum Trnava

(4) Robotné znaky poddaných roľníkov z Nitry, Bratislavy a Starej Bystrice o vykonaní prác na panskom majetku, 18. storočie - začiatok 19. storočia. SNM - Historické múzeum Bratislava

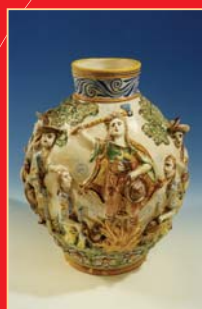
(9) Orba a siatie, drevoryt J. Hiebnera, 1662

(10) Dača, drevoryt J. Hiebnera, 1662

(11) Gorál, rytina C. Weigela, 1703

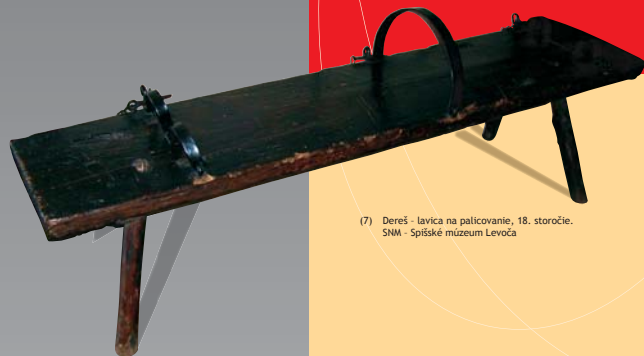
(5) F. Kostka: Váza s Jánošíkom a jeho družinou, 1951. SNM - Historické múzeum Bratislava

(6) E. Fulla: Jánošík na koni, olej, 1963. Slovenská národná galéria Bratislava

(12) V. Benáčeková: Jánošík na koni, podmalba na skle, 80. roky 20. storočia. SNM - Historické múzeum Bratislava

(7) Dereš - lavica na palicovanie, 18. storočie. SNM - Spišské múzeum Levoča

(8) V rokoch 1974 - 2002 uviedlo Slovenské národné divadlo v Bratislave 643 predstavení kultového muzikálu Na skle maľované (autori E. Bryll - K. Gärtnerová) s Jánošíkovskou tematikou. Muzikál je v repertoári viacerých slovenských divadiel aj v súčasnosti.

(13) M. Štróvnas: Pandúri a hŕní chlapi, malba na skle, 1977. SNM - Historické múzeum Bratislava